

[0156]

OER-LOCHTIGJE - OER-LOFTIGJE

Het partic. praet. van dit werkwoord vinden we bij Gysb. Japicx in *psalm* 23 vs. 15:
 „Mey djoere salv' habbe' Y mijn holle' *oer-locht'ge*”.

In de Ind. Praet. 3 sing. komt 't voor in *psalm* 133 vs. 11:

„Socke' yenigheys Free lijcket de Olje wirddigh
 Dy dol-roan fen Aärons holle', in firddigh
Oer-loft'ge in fochtge' Heag-Presters bird”.

In zijn *Woordenboek op de Gedichten van Gysb. Japicx*, blz. 320 vertaalt E. Epkema *Oer-lochtigje* met *overgieten* en *Oer-loftigje* met *bevochtigen*, terwijl Dr. W.L. Brandsma in zijn dissertatie, *Het werkwoord bij Gysb. Japicx*, blz. 147, zich er toe bepaalt, bij *oer-loftigje* eenvoudig te verwijzen naar *oer-lochtigje*, dat hij omschrijft als *bevochtigen*. Deze interpretatie is nu wel niet bepaald onjuist, maar laat de betekenis van het werkwoord in zijn oorsprong toch niet geheel tot haar recht komen.

Het werkwoord toch is een samenstelling door afleiding, samengesteld uit 't adverbium „*oer*” en 't substantief „*loft*”, „*locht*” (= reuk, geur) door middel van 't afleidingssuffix *-igje*. Dit betrekkelijk jonge suffix is op dezelfde wijze ontstaan als 't Nederlandse *-igen*. Naast 't adjectief *rein* bestond in 't oudere Nederlands ook de vorm *reinig*, (vgl. 't in de theologie gebruikte substantief *reinigmaking* d.w.z. reiniging). Van dit *reinig* werd op regelmatige wijze het verbum *reinigen* gevormd, dat men onwillekeurig beschouwde als een afleiding van *rein* door middel van *-igen* en zo was er nieuw achtervoegsel *-igen* ontstaan, dat nu ook gebruikt werd tot vorming van werkwoorden van adjectieven en substantieven b.v. *kruisigen*, *pijnigen*, *beschadigen*, *verzadigen* (van *zad*). [Vgl. ook *eindigen* afleiding van *eindig*, maar opgevat als rechtstreeks gevormd van *eind(e)*; en *heiligen*, afl. van *heilig*, maar opgevat als gevormd van *heil* enz.).

Zo ontstond in 't Fries het suffix *-igje* naast 't gewone infinitiefsuffix *-je*. 't Grondwoord van *oer-lochtigje* is dus 't substantief *locht*, *loft*, dat hier de zin heeft van *geur*.

En dat Gysb. Japicx in bovengenoemde citaten ook de betekenis *doorgeuren* bedoeld heeft, blijkt duidelijk uit 't feit, dat hij 't begrip bevochtigen in *psalm* 23 vs. 16 nader genoemd heeft in: “mey drippen swiet *fol-focht'ge* en in *psalm* 133 vs. 11 door 't volgende: “in *fochtge*”.

[N.B. Dat 't in deze psalmen de bedoeling is, te laten uitkomen, dat de zalfolie, waarvan hier sprake is, zeer *geurig* was, komt b.v. ook goed uit bij Marnix van St. Aldegonde, in *psalm* 133 vs. 1: “'t Is als een sulf seer costelick en goet, Wiens soeten *reuck* het hert verquicken doet”, alsook in de berijming van Johannes Eusebius Voet van deze psalm: “Die *liefdegeur* moet elk tot liefde nopen enz”; en in 't Fries bij Fedde Schurer: “Dy *leafderook* moat alle skeel oerwinne”.

Chr. Stapelkamp.